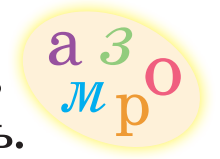

ПРАЦАВІТАМУ ЧАЛАВЕКУ І МАРОЗ НЕ СТРАШНЫ

Адгадайце народную загадку.

- Кусаецца, а не воўк, малюе,
а не мастак, пячэ, а не агонь.

Кóмін — *рус.:* печная труба.

Прачытайце казку. Чаму мароз не здолеў замарозіць селяніна?

Два маразы

Беларуская народная казка

Гулялі па полі два маразы, два родныя браты: Мароз Сіні Нос і Мароз Чырвоны Нос.

Гуляюць-па-гуль-ва-юць маразы, адзін аднаго па-хваль-ва-ю-чы. А ноч ясная-ясная. Прасторна маразам на волі. А ціха, так ціха, нібы жывой душы не засталася на свеце. Перабеглі маразы з поля на лес. Бегаюць, па-лў-сква-юць, з дрэва на дрэва пе-ра-ско-ква-юць, зайчыкаў палохаюць. З лесу ў вёску заскочылі і давай па даху страляць.

— Эге, — кажа Мароз Сіні Нос, — усе пахаваліся, баяцца на двор вылезці.

— Няхай толькі вылезе хто: задамо яму страху, — адказвае Мароз Чырвоны Нос.

Пачало ра-зві-дня-цца. Паваліў з комінаў дым густы. Заскрыпелі калодзежы. Павыходзілі мужчыны з хат. Хто малаціць пайшоў, хто ў лес па дровы збіраецца.

— Стой жа, брат, — сказаў Мароз Чырвоны Нос. — Пабяжым жа мы на дарогу ў поле.

І пабеглі яны зноў у поле; стаяць, прытуліўшыся, падарожных чакаюць.

Заскрыпелі сані на дарозе. Зазваніў дзесь званочак пад дугою.

У саях селянін сядзіць, коніка паганяе.
А ззаду за ім зу-хаў-скі вазок плыве. Зва-
ночак пазвоньвае.

— Ну, чакайце ж вы, — кажа Мароз Сіні
Нос. — Ты бяжы за мужыком, а я за панам
паганюся.

І пабеглі яны падарожных марозіць. Доў-
га бег Мароз Сіні Нос, пакуль пана дагнаў.
Нарэшце дагнаў, пад футра залез, цяпло
выганяе адтуль. Паціскáецца пан, ногі
зьябнуць, холад па целе пайшоў, панскі нос
пасінеў. А Мароз Сіні Нос толькі пасмэйва-
ецца. Ледзь да смерці пана не замарозіў.

А Мароз Чырвоны Нос дагнаў селяніна і давай яго марозіць.

— Эге, мароз не жартуе, — кажа селянін. Злез ён з саней, бяжыць, нагамі тупае, рукамі аб плечы б’е. Прабег так з паўвярсты, аж горача стала яму. Сеў сабе на сані, едзе — і гора мала.

— Ну, пачакай ты, брат: прайму я цябе, як ты дровы сячы́ будзеш.

Заехаў чалавек у лес. А Мароз Чырвоны Нос вы́-пе-ра-дзіў яго, у лесе чакае. Выпраг коніка селянін, сякеру ўзяў ды як пачаў сёкчы — горача стала яму. Скінуў кажух. А Мароз і ўзрадаваўся: залез у кажух і давай там белыя кросны ткаць.

Зрабіўся кажух белы, як снег. Насек дроў чалавек, да кажуха ідзе, а ён увесь абмёрз.

— Эге, браток, дык ты тут!

Узяў пугаўё ды як стаў малаціць — ледзь жывы вы́скачыў Мароз Чырвоны Нос ды драла ў лес.

Узлаваўся Мароз Чырвоны Нос на селяніна, але ніякай рады даць яму не можа.

Апрацоўка Якуба Коласа.

1. Якімі вам уяўляюцца Мароз Сіні Нос і Мароз Чырвоны Нос?
2. Што вырашылі зрабіць маразы?
3. Раскажыце, як Мароз Чырвоны Нос ледзь не замарозіў пана. Чаму так адбылося?
4. Прачытайце, як Мароз Сіні Нос спрабаваў сваю сілу на працавітым селяніне. Чаму ён не здолеў замарозіць яго?
5. Знайдзіце і прачытайце ў казцы прыкметы марознага надвор'я. Калі кажуць, што мароз па даху страляе?
6. Раствлумачце сэнс сказа: «А Мароз і ўзрадаваўся: залез у кажух і давай там белыя кросны ткаць».

Раней на Беларусі тканіну ткалі на спецыяльным станку — кроснах.

✿ Разгледзьце малюнак. Складзіце па ім апавяданне «Як праца дапамагае ад марозу ўцячы». **Словы і выразы для выкарыстання:** пасля снегападу; марозны дзень; чысціць дарожкі; карысная праца; маленькія памочнікі; дружная праца дзяцей і дарослых.

Прачытайце скорогаворку. Правільна вымаўляйце словы з гукам [р].

Працаваць я вельмі рад —
Не ідзе адклад на лад.

Міхась Пазнякоў.